

12.3.2019

Kaupunginmuseon lausunto Eerikinkatu 4 asemakaavamuutoksen oas-vaiheesta

HEL 2018-006395 T 10 03 03

Asemakaavapalvelut on pyytänyt Helsingin kaupunginmuseon lausuntoa koskien Eerikinkatu 4 tontin asemakaavamuutoksen oas-vaihetta. Kaupunginmuseo on osallistunut hankkeen neuvotteluihin sekä katselmoinut paikalla. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta rakennusperinnön vaalimisen näkökulmasta ja on päättänyt lausua kantanaan seuraavaa.

Rakennushistoria

Eerikinkatu 4 tontin rakennushistoria on kerrostunut. Tontti muodostettiin vuonna 1836 vahvistetussa empire-asetakaavassa, tuolloin se sijaitsi Uudenmaan esikaupungin laitakorttelissa. Tontin ensimmäiset rakennussuunnitelmat teki Intendentinkonttorin konduktööri C.J. Gustafsson, jonka laatimat piirustukset C.L. Engel hyväksyi vuonna 1838. Suunnitelmat käsittivät tyylipuhtaan empire-asuinrakennuksen kadunvarrella sekä kaksi kaksihuoneista piharakennusta.

Vuonna 1875 toinen piharakennuksista korvattiin uudella hirsirakenteisella, tontin reunoista irti rakennetulla asuintalolla. Rakennus käsitti leivintuvan ja kolme asuinhuonetta sekä kellarin sekä korkean ullakon. Pohjakaavaltaan neliömuotoinen rakennus oli vaakalaudoitettu ja varustettu ruutuikkunoilla. Rakennus on nykyinen pihalla säilynyt puutalo.

Vuonna 1880 rakennettiin tontin itälaidalle kivirakenteinen piharakennus, jossa alkujaan sijaitsi talli, liiteri, ulkokuone sekä yksi asunto. Samassa yhteydessä purettiin paikalla aikaisemmin sijainnut puurakenteinen piharakennus vuodelta 1838, mutta saattaa olla, että tästä kuitenkin periytyi uudessa siipirakennuksessa hyödynnetty kivijalka tai rakennuspaikka.

Vuonna 1883 uusittiin puisen kadunvarsirakennuksen julkisivulaudoitus uusrenessanssin tyyliin. Samassa yhteydessä kivirakenteinen siipirakennus korotettiin kaksikerroksiseksi ja muutettiin asuinrakennukseksi. Uuteen porrashuoneeseen (porras C) avautui kaksi kahden huoneen huoneistoa. Pohjakerrokseen liittyi edelleen leivintupa tai pesula. Samassa yhteydessä neliömuotoinen piharakennus vuodelta 1875 jaettiin kahdeksi asunnoksi ja varustettiin kahdella uudella kivirakenteisella eteistilalla tontin rajoja vasten. Kivirakenteiset laajennusosat käsittivät

12.3.2019

porrasyhteyden lisäksi yhden keittiöksi osoitetun huoneen. Muutokset suunnitteli E. Sihvola.

Puurakenteinen kadunvarsirakennus korvautui arkkitehti Theodor Höijerin uusrenessanssityyliin suunnitteleamalla asuinrakennuksella vuosina 1896-90. Kohteen rakennuttivat muurarioppilas Wathén ja joukko ammattimiehiä. Rakennus on nelikerroksinen ja varustettu osittaisella kellarilla. Julkisivun keskeltä ohjautuu porttikäytävä sisäpihalle, porrashuone nousee porttikäytävän päälle. Olevat piharakennukset liitettiin kahden nivelosana toimivan ns. piianportaan kautta uuteen päärakennukseen. Nelikerroksisessa asuinrakennuksessa oli kaksi huolellisesti suunniteltua huoneistoa kussakin kerroksessa, sekä yksi liiketila pohjakerroksessa. Muutaman omistajavaihdoksen jälkeen rakennusmestari J. Vainiosta tuli kiinteistön omistaja vuonna 1917. Kiinteistöä hallinnoi nykyisin Juho Vainion säätiö.

Vuosina 1961-63 kiinteistöä kunnostettiin ja muutettiin monin osin. Katutason tilat muuttuivat kauttaaltaan liiketilaksi ja kerros sai uuden modernistisen liikejulkisivun. Uusi hissi rakennettiin pääporrashuoneen yhteyteen vuonna 1963 asuinvyöhykkeeseen laajentamalla, samassa yhteydessä myös porrashuoneen pintamateriaaleja uusittiin. Asuinvyöhykkeellä huoneistoja pienennettiin ja erotettiin yksiöiksi. Voidaan olettaa, että puurakenteisen piharakennuksen julkisivu- ja ikkunamuutokset on toteutettu samalla. Muutokset suunnitteli rakennusmestari A. Nyman. Katujulkisivun modernistinen näyteikkunajulkisivu palautettiin alkuperäiseen tyyliin paremmin soveltuvalla tavalla vuonna 1996 (Arkkitehtitoimisto Kontio-Kilpiä-Valjento Oy), ilmeisesti samalla porrashuone kunnostettiin ja 60-luvulla poistetut porrashuoneen huoneisto-ovet uusittiin uusvanhoina tyyllilainauksina.

Rakennussuojelu

Kaupunginmuseon johtokunta teki 10.3.1998 kaupunginhallitukselle esityksen Helsingin niemen puutalojen suojelusta. Suojeluesitys perustui kaupunginmuseon ja kaupunkisuunnitteluviraston yhdessä tekemään inventointiin. Kaupunginmuseon johtokunnan esitykseen sisältyvät puutalot edustavat Helsingissä harvinaiseksi käynnystä 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun puutalokantaa. Ne ovat viimeisiä jäänteitä Helsingin puukaupungista. Kaupungin rakentumisvaiheista ja asutuksen historiasta kertovat rakennukset ovat arvokas osa niemen rakennuskantaa, vaikka yksittäisiin säilyneisiin rakennuksiin ei liittyisikään erityisiä rakennustaiteellisia arvoja. Eerikinkatu 4:n puinen leivintuvan ja kolme kamaria sisältävä piharakennus vuodelta 1875 sisältyy näihin suojeltaviin puutaloihin.

12.3.2019

Rakennukseen sisältyy erityisiä arvoja harvinaisuutensa vuoksi – aikaisemmin hyvinkin tyypillinen piharakennuksen on lähes 150 vuoden aikana muuttunut erittäin harvinaiseksi rakennustyyppinsä edustajaksi kaupungissa. Kunnostamalla rakennus komeine kivijalkoineen ja vaihtamalla ikkunat paremmin rakennuksen ominaisluonteeseen sopiviksi rakennus voi edelleen kertoa Helsingin aikaisemmasta puutalovaiheesta. Tämän päivän rakennussuojelun näkökulmasta eri-ikäiset arjen rakennukset ovat merkittävä osa kaupungin kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa. Rakennussuojelu ei ole vain monumenttien tai kaupunkikuvan suojelua, vaan tärkeitä ovat myös sisäpihoilla olevat piharakennukset ja niiden muodostama pihapiiri. Eerikinkatu 4:n tontti ilmentää rakennuksineen 1800-luvun lopun kaupungin kasvuvaihetta ja kertoo kaupungin historiallisista vaiheista ja rakentamisen perinteestä konkreettisesti. Piharakennukset ovat myös Helsingin arkista kulttuuri-perintöä ja jäänteitä tavallisten kaupunkilaisten elämästä ja heidän asuin- ja työympäristöstään. Kaupunginmuseo esittää, että puisesta piharakennuksesta tehdään yksityiskohtainen inventointi, jossa kartoitetaan eri rakennusosat ja niiden ikä. Vain näin voidaan arvioida rakennuksen säilyneisyys ja eri-ikäiset muutokset, jonka perusteella rakennussuojelun yksityiskohtaisemmat tavoitteet tarkentuvat.

Theodor Höijerin suunnittelema kadunvarsirakennus vuodelta 1890 edustaa tunnetun suunnittelijansa keskeistä asuinrakennussuunnittelua. Höijer on vaikuttanut merkittävällä tavalla Helsingin muutokseen 1800-luvun puukaupungista eurooppalaisten esikuvien mukaiseksi kivi-kaupungiksi. Kadunvarsirakennuksella on osana Höijerin tuotantoa huomattavan korkea arvo, joka tulee huomioida asemakaavamuutoksessa. Myös kohteen sisätiloilla on historiallista arvoa, joka on syytä huomioida kaavamerkinnoissa. Pääporrashuone on muutettu, mutta säilyttänyt myös alkuperäistä arvoaan tilarakenteen, materiaalien ja yksityiskohtien osalta. Kaupunginmuseon porrashuoneinventoinnissa pääporrashuone A on arvotettu luokkaan 1, itäosan alkuperäiskuntoinen piianporras sijoittui samoin luokkaan 1, länsipuolen sivuporras luokkaan 2.

Tontin kehittäminen

Tontti on tänä päivänä osa Helsingin city-keskustaa. Tontin kehittämisessä tavoitteellista on historiallisesti arvokkaiden rakennusvaiheiden säilyttäminen, sekä niiden liittäminen eheästi uuteen kokonaisuuteen. Tämän lähtökohdan mukaisesti säilytettäviä piharakennuksia on vanhin 1875 rakennettu puurakennus, kivirakenteinen pihasiipi korvataan uudisrakennuksella ympäröivä kaupunkirakenne huomioiden. Kerrostunut kokonaisuus saa uuden ilmeen, ja siitä muodostuu kaupunkirakenteellisesti aktiivinen ja menneisyydestä kertova pihamiljöö. Säilytettävät ra-

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

12.3.2019

kennukset varustetaan rakennussuojelumerkinnöin ja asianmukaisin suojelumääräyksin. Kadunvarsirakennuksen porrashuone suojellaan, ja ullakon kehittäminen tapahtuu porrashuoneen alkuperäinen tilarakenne säilyttäen.

Kaupunginmuseo seuraa jatkosuunnittelua.

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36972
mikko.lindqvist(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Postiosoite

PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin

+358 9 310 1060

Faksi

+358 9 310 36664

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

fi0680001200062637

Alv.nro

fi02012566